

Uluslararası Yolsuzluk Mahkemesi

MEHMET GÜN21.05.2024 - 11:01
YAYINLANMA21.05.2024 - 11:02
GÜNCELLEME

Yıllar önce küresel bir şirketin Türkiye'deki iştirakinin uluslararası iş etiği ilkelerine uyumunu denetlemiş, pek çok aykırılık tespit etmişim. Dürüstlük ilkesine aykırılıkları konuşmaya başladığımızda hiddetlenen genel müdür, "Biz peygamber miyiz?" diyerek toplantıyı bitirdi. Bir süre sonra da iş hayatından silindi gitti.

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 1970'lerdeki "Watergate Skandalı"nın ardından Amerikan şirketlerinin yabancı ülkelerde yolsuzluk ve rüşvete bulaştığının, bunun şirket hissedarlarına ve daha da önemlisi ABD'nin dış politikasına zarar verdiğinin ortaya çıkması üzerine ABD, yabancı ülkelerde yolsuzluk ve rüşvetin önlenmesi için, "Foreign Corrupt Practices Act (FCPA)" ismiyle bilinen yasayı çıkardı. Bunu halen 50 civarında ülkenin üye olduğu Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) bünyesinde Yolsuzlukla Mücadele Konvansiyonu, Birleşmiş Milletler Konvansiyonu, Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Ülkeler Grubu (GRECO) takip etti. Üye ülkeler OECD Yolsuzlukla Mücadele Konvansiyonu'nu kendi ülke kanunlarına yansıttılar. En meşhurları İngiltere'nin Yolsuzlukla Mücadele Kanunu ile Almanya Ceza Kanunu'nun yolsuzluk karşıtı hükümleridir. Bu amaçla Türkiye de rüşvet ve irtikap suçlarına ilişkin Türk Ceza Kanunu'nun 252'nci maddesinin 8'inci, 9'uncu ve 10'uncu

fıkralarını getirdi. Bunun sonucunda gelişmiş ülkeler kendi ülkelerinde yolsuzlukla mücadelede oldukça ileri gittiler.

HHH

FCPA benzeri uluslararası anlaşmalar ve yolsuzluk karşıtı yasaları uluslararası alanda da yolsuzlukla etkin olarak mücadele ediliyormuş gibi bir izlenim veriyor. Ancak bu bir yanılgı. Ülkeler, kendi ülkelerindeki şirketlerinin yabancı ülkelerdeki yolsuzluklarıyla mücadele konusunda adeta takkiye yapıyorlar.

İsviçre'den örnek vereyim. Dört yılda bir oynanan Dünya Kupası'nın hangi ülkede yapılacağına karar veren FİFA yetkililerinin devletlerden devasa miktarda rüşvet aldıkları söylentisi ayyuka çıkmıştı. Rüşvet paralarıyla İsviçre'de yıllarca krallar gibi yaşadılar. Fakat OECD üyesi İsviçre adli makamlarının soruşturma açtığını duymadık. İsviçre makamları, ancak ABD adli makamlarının bir yolsuzluk soruşturması açtıktan sonra Zürih'teki FİFA yetkililerini yakalayarak ABD'ye iade ettiler. Japon Marubeni şirketini Afrika'da bir ülkede rüşvet verdiği için soruşturması ise İsviçre'nin FİFA ayıbını örtme çabası gibi.

Diğer örnek Almanya'yı ve Türkiye'yi ilgilendiriyor. 2010 yılı civarında meşhur haber dergisi Der Spiegel, bir Alman bankasının Türkiye'de yargıya rüşvet verdiği dair bir araştırmacı gazetecilik haberi yayınladı. Haber Türk medyasında da büyük yankı buldu. Olay, bankanın ABD ve Alman yasaları gereğince yapılan uluslararası denetimi sırasında ortaya çıkarılıyor. Banka, kredi alacağını borçlu şirketin gemilerini Türkiye'de ve başka ülkelerde haczedip icrada sattırarak tahsil etmiş. Ancak borçlu şirket, icra işlemlerinden zarar gördüğünü iddia ederek Türkiye'de dava açmış ve kazanmış. Kaybettiği davayı temyizde lehine çevirmek isteyen banka bir aracı şirket bulmuş. Bir kısım etkili siyasilerin de katkısıyla karar temyizde bozulmuş. Aracı şirkete yapılan ve aracı şirketin yaptığı ödemelerin yargı mensuplarına verilen rüşvet olduğu düşünülüyormuş.

Kamuyu aydınlatma platformuna açıklanan bu olay hakkında ne bankanın tâbi olduğu Alman adli makamları bir dava açtı ne de Yargıtay, üyelerine rüşvet verildiğine dair haber üzerine bir soruşturma açtı. Adli kayıtlar çoktan kapandı gitti ama olayın Türk ve Alman iş dünyasında olumsuz etkileri hala sürüyor. Denizcilik sektöründe çok iyi bilinen bu olay sebebiyle bir kısım finans kuruluşu Türk iş dünyasına ya hiç kredi vermiyor ya da çok yüksek faiz ve teminatlar talep ediyor.

HHH

Yolsuzluk ve rüşvetin kol gezdiği ülkelerde türlü yolsuz yöntemlerle edinilen devasa fonlar yine bu ülkelerde meşruiyet kılıflarına bürünerek uluslararası finans sistemleri vasıtasıyla gelişmiş ülkelere ve vergi cennetlerine akıyor. Fakat menfaatlerine öyle geldiği için OECD Mali Eylem Görev Gücü'nü (FATF) diğerlerine kabul ettirmiş olan gelişmiş ülkeler, yolsuzluk ve suç gelirlerinin kendi ülkelerine akmasını önlemek için etkili aksiyon almıyorlar.

Buradan sormak isterim, yolsuzlukla mücadele bayrağını taşıyan gelişmiş ülkeler, acaba neden bir “Uluslararası Yolsuzluk Mahkemesi” kurmuyorlar?